

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

En anpassning till dataskyddsförordningen - kreditupplysningslagen och några andra författningar

Datainspektionen har granskat promemorian huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter.

Datainspektionen konstaterar inledningsvis att det är oklart vilka författningar som omfattas av den aktuella översynen. Det kan konstateras att även om flera författningar finns exemplifierade saknas en tydlig och systematisk genomgång. Datainspektionen ser därför en risk att vissa författningar på familjerättens och den allmänna förmögenhetsrättens område som berörs av dataskyddsförordningen inte hanteras inom den aktuella översynen och därför inte analyseras. Även beträffande författningar som berörs i promemorian kan det konstateras att översynen inte framstår som heltäckande. Till exempel saknas en analys av förenligheten med dataskyddsförordningen avseende de bestämmelser i inkassolagen och kreditupplysningslagen som reglerar förutsättningar för överlåtelse av de register som används i verksamheten.

Datainspektionen har i detta yttrande valt att framförallt belysa de frågor som är av väsentlig betydelse för enskildas personliga integritet, bland annat frågan om möjlighet för registrerade att göra invändningar i kreditupplysningsverksamhet. Även andra frågor av betydelse för integriteten behandlas i yttrandet, dock på en mer generell nivå.

Datainspektionen lämnar följande synpunkter.

5 En anpassning till dataskyddsförordningen

5.1 Allmänna utgångspunkter för anpassningen

I promemorian framgår att en utgångspunkt för anpassningen bör vara att personuppgiftsbehandling som idag är laglig, om det är möjligt, ska vara det även i framtiden. Vidare uttrycks att kreditupplysningslagen i fortsättningen bör stå i en liknande relation till dataskyddsförordningen som lagen hittills gjort till personuppgiftslagen. Det innebär bland annat att det eftersträvas att frågor av särskild betydelse för kreditupplysningsverksamhet regleras i kreditupplysningslagen samt att lagens struktur behålls så långt det är möjligt.

Datainspektionen vill här framhålla den stora skillnaden mellan ett direktiv som implementeras i svensk rätt och en förordning som ska tillämpas direkt. Många av dataskyddsförordningens bestämmelser är direkt tillämpliga i svensk rätt utan möjlighet till avvikande nationell reglering. I vissa avseenden finns dock ett utrymme för, och i vissa fall även krav på, nationell reglering som kompletterar dataskyddsförordningens bestämmelser. Den kompletterande regleringen måste dock alltid följa dataskyddsförordningen. Vid normkonflikter mellan förordningens bestämmelser och nationell lag äger förordningen företräde framför nationell rätt i enlighet med principen om EU-rättens företräde. Förordningen blir således det primära regelverket avseende behandling av personuppgifter. Kreditupplysningslagen, och övriga lagar som behandlas i promemorian, är subsidiära i förhållande till dataskyddsförordningen.

Lagstiftaren måste säkerställa att dataskyddsförordningen kompletteras med nationella regler i tillräcklig utsträckning och att det blir tydligt hur regelverken förhåller sig till varandra. Det är viktigt att de som ska tillämpa dataskyddsbestämmelserna förstår att de nationella reglerna inte kan åsidosätta dataskyddsförordningen och att prövning om en behandling av personuppgifter är tillåten eller inte, primärt ska ske utifrån förordningen. En reglering som kreditupplysningslagen, vilken syftar till att reglera många frågor om personuppgiftsbehandling, kan för den enskilda tillämparen i hög grad uppfattas som det primära regelverket på området för behandling av personuppgifter än en lagstiftning som endast reglerar enstaka frågor. Det blir därför i dessa fall ännu mer angeläget att lagstiftaren genom ordalydelsen i de föreslagna bestämmelserna klargör förhållandet mellan de olika regelverken. En enskild tillämpare kan till exempel missledas genom uttryck som ger

uppfattningen att dataskyddsförordningen har företräde endast när så särskilt anges, se till exempel 5 § första stycket i författningsförslaget till kreditupplysningslagen där det anges att för personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen "gäller istället artikel 5 i den förordningen".

Det är viktigt att det tydligt framgår att regleringar i nationell rätt som rör behandling av personuppgifter kompletterar dataskyddsförordningen. Datainspektionen anser därför att det måste framgå i respektive författning att bestämmelserna kompletterar dataskyddsförordningen, jfr 1 kap. 1 § förslaget till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (SOU 2017:39). Datainspektionen anser även att om en viss reglering kompletterar eller förtydligar en artikel i dataskyddsförordningen så bör det anges direkt i författningsförslagen, eftersom artikelns sammanhang i dataskyddsförordningen har betydelse för tillämpningen. Det är av samma skäl olämpligt att använda andra uttryck än de som framgår i dataskyddsförordningen. I lagförslaget framgår till exempel i 10 § andra stycket att bestämmelser om "besked till fysiska personer" finns i dataskyddsförordningen. I detta sammanhang bör istället dataskyddsförordningens uttryck "rätt till tillgång" i artikel 15 användas.

I författningsförslagen i promemorian används förkortningen Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679. Datainspektionen konstaterar att i förslaget till den kompletterande dataskyddslagen används förkortningen dataskyddsförordningen, jfr 1 kap. 1 § förslaget till kompletterande dataskyddslag. Datainspektionen anser att samma terminologi bör användas i all nationell reglering.

En övergripande synpunkt gäller förhållandet till yttrande- och informationsfriheten, så som den kommer till uttryck i kreditupplysningslagen. Av artikel 85 i dataskyddsförordningen följer att medlemsstaterna i lag ska förena rätten till integritet med yttrande- och informationsfriheten. Det är enligt Datainspektionen inte möjligt att ge tryck- och yttrandefrihetsgrundlagarna generellt företräde framför dataskyddsförordningens integritetskyddande bestämmelser. Kravet på att medlemsstaterna ska förena dessa fri- och rättigheter innebär att nödvändiga proportionalitetsbedömningar måste göras. De bestämmelser som avser förhållandet mellan dessa olika rättigheter bör därför analyseras vidare. Datainspektionen hänvisar även till den mer utförliga redogörelsen av denna

ståndpunkt som lämnats i Datainspektionens remissvar till betänkandet SOU 2017:39 Ny dataskyddslag, s. 2-6.

5.2 En fastställd rättslig grund för behandling av personuppgifter

Datainspektionen efterfrågar i det fortsatta lagstiftningsarbetet ett tydligare utpekande av de rättsliga grunderna och analys som visar att lagstiftningen är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

I promemorian förutsätts att den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandling som sker som ett led i myndighetsutövning är fastställd på det sätt som dataskyddsförordningen kräver. Detsamma anges gälla när den rättsliga grunden är en rättslig förpliktelse som en myndighet eller enskild har och som kräver personuppgiftsbehandling (s. 38). Redogörelsen i promemorian avseende rättsliga grunder är mycket övergripande och synes i stora drag förutsätta att personuppgiftsbehandling på familjerättens och den allmänna förmögenhetsrättens områden anses uppfylla dataskyddsförordningens krav på att den rättsliga grunden ska vara fastställd, i vart fall när behandling sker inom ramen för statliga och kommunala myndigheter. När det gäller kreditupplysningslagen och inkassolagen görs en något mer utförlig beskrivning av de överväganden som ligger till grund för slutsatsen att dataskyddsförordningens krav på fastställd rättslig grund är uppfylld även i dessa fall (s. 39-40).

Att endast konstatera att grunden är fastställd i nationell rätt utan en redovisning av vilken rättslig grund som avses eller någon beskrivning hur den är fastställd, är inte tillräckligt för att uppfylla förordningens krav. För att en rättslig grund ska vara förenlig med dataskyddsförordningen är det inte heller tillräckligt att konstatera att grunden är fastställd i nationell rätt. Det krävs dessutom, enligt artikel 6.3, att den aktuella författningen ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. För att det ska vara möjligt att ta ställning till om ett visst lagförslag utgör en proportionell åtgärd måste det framgå hur det allmänna intresset har vägts mot integritetsintresset i just detta fall. I denna bedömning bör förekomsten av särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av förordningen i enlighet med artikel 6.3, till exempel bestämmelser om ändamålsbegränsning eller lagringstid, särskilt beaktas.

När det gäller kreditupplysningsverksamhet och inkassoverksamhet konstateras visserligen på vilket sätt dessa verksamheter utgör ett allmänt

intresse. Någon proportionalitetsbedömning redovisas dock inte i promemorian. Datainspektionen anser därför att det inte är möjligt att ta ställning till om lagförslagen är förenliga med dataskyddsförordningen. Datainspektionen efterfrågar i det fortsatta lagstiftningsarbetet ett tydligare utpekande av de rättsliga grunderna och analys som visar att lagstiftningen är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

5.4 Särskilda krav för behandling av personuppgifter

Datainspektionen anser att tillståndsplikten i inkassolagen inte kan jämföras med sådant förhandstillstånd som avses i artikel 36.5 i dataskyddsförordningen.

Datainspektionen ifrågasätter även om tillståndsplikten i kreditupplysningslagen kan jämföras med sådant förhandstillstånd som avses i artikel 36.5 i dataskyddsförordningen och efterlyser därför en djupare analys av tillståndskravets betydelse i sammanhanget.

Datainspektionen anser att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör utföras en generell konsekvensbedömning avseende dataskydd för personuppgiftsbehandling i kreditupplysningsverksamhet.

För att få bedriva kreditupplysnings- och inkassoverksamhet krävs som huvudregel tillstånd från Datainspektionen. I promemorian dras slutsatsen att dessa svenska tillståndskrav är tillåtna enligt dataskyddsförordningen eftersom det enligt artikel 36.5 går att uppställa krav i nationell rätt på att personuppgiftsansvariga som utför en uppgift av allmänt intresse ska ha förhandstillstånd till personuppgiftsbehandling av tillsynsmyndigheten (s. 44). Datainspektionen ifrågasätter dock om det går att jämföra de tillstånd som krävs enligt inkassolagen och kreditupplysningslagen med förhandstillstånd för personuppgiftsbehandling enligt artikel 36.5. Möjligheten för medlemsstaterna att genom nationell rätt i vissa fall kräva förhandstillstånd avser själva personuppgiftsbehandlingen och ersätter kravet på att i vissa fall begära förhandssamråd enligt artikel 36. Ett förhandssamråd innebär att tillsynsmyndigheten ska pröva om en viss behandling är i strid med dataskyddsförordningen. Ett förhandstillstånd måste därför ta sikte på att bedöma samma sakförhållande, dvs. om personuppgiftsbehandlingen kommer att ske i enlighet med dataskyddsförordningen.

Syftet med tillståndsplikten i inkassolagen och kreditupplysningslagen är inte primärt att kontrollera att personuppgiftsbehandling sker i enlighet med dataskyddslagstiftningen. Som framgår av respektive lagstiftning ska tillstånd meddelas om verksamheten kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. I inkassolagen finns endast ett fåtal bestämmelser som reglerar själva personuppgiftsbehandlingen. Det ingår inte i tillståndsprövningen att analysera om den personuppgiftsbehandling som aktualiseras i inkassoverksamheten kommer att ske i enlighet med dataskyddslagstiftningen. Att inkassolagens regler fokuserar på andra frågor än enskildas personliga integritet har också nyligen föranlett Datainspektionen att i en skrivelse till Justitiedepartementet hemställa att tillstånds- och tillsynsansvaret enligt inkassolagen ska flyttas över till en annan myndighet (skrivelse den 23 augusti 2017, dnr 1863-2017).

När det gäller tillståndsprövning enligt kreditupplysningslagen ingår en viss bedömning av den planerade personuppgiftsbehandlingen, se t.ex. 2 § i kreditupplysningsförordningen (1981:955) om vad en ansökan ska innehålla. Dock saknas helt prövning av andra delar av personuppgiftsbehandlingen. Bland annat bedöms inte de säkerhetsåtgärder som vidtas inom ramen för tillståndsprövningen. Kravet på säkerhetsåtgärder är av stor betydelse för riskbedömningen av personuppgiftsbehandlingen och en central del i dataskyddsförordningen. Datainspektionen anser därför att den tillståndsprövning som görs av personuppgiftsbehandlingen inte kan anses vara så heltäckande att den ska ersätta kravet på förhandssamråd i dataskyddsförordningen. I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör dock tillståndskravets betydelse i kreditupplysningslagens sammanhang analyseras vidare och anpassningar i kreditupplysningsförordningen utredas.

Datainspektionen anser sammanfattningsvis att det i och för sig inte finns något hinder utifrån dataskyddsförordningen att bibehålla tillståndskraven i inkassolagen och kreditupplysningslagen. Det måste dock vara tydligt för de berörda aktörerna att tillståndet tar sikte på att bedöma om verksamheten som sådan kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt och att tillståndet inte innehåller en definitiv bedömning av den personuppgiftsbehandling som aktualiseras i verksamheten. Den personuppgiftsbehandling som förekommer bör istället bedömas enligt dataskyddsförordningens bestämmelser med följden att kravet på att i vissa fall göra en konsekvensbedömning enligt artikel 35 eller begära förhandssamråd enligt artikel 36 bibehålls. Denna utgångspunkt medför

också att bedömningen av personuppgiftsbehandlingen i verksamheten följer samma ordning oavsett om den aktuella aktören träffas av tillståndskravet eller inte, se undantag för tillståndsplikten i 2 § inkassolagen och 3 § kreditupplysningslagen.

Eftersom tillståndskravet i inkassolagen och kreditupplysningslagen enligt Datainspektionens mening inte kan anses medföra en förhandsprövning av personuppgiftsbehandlingen krävs att de aktörer som ska bedriva verksamhet inom dessa områden själva gör sådana riskbedömningar som är nödvändiga enligt dataskyddsförordningen. Kravet i artikel 35 att före personuppgiftsbehandlingen utföra en bedömning av den planerade behandlingens konsekvenser för skyddet av personuppgifter (konsekvensbedömning) aktualiseras när en planerad behandling sannolikt leder till hög risk för fysiska personers rättigheter. Inom kreditupplysningsverksamhet behandlas ofta uppgifter om fysiska personers ekonomiska förhållanden i stor skala. De uppgifter som behandlas kan också vara av stor betydelse för enskilda personer och ge betydande ekonomiska konsekvenser. Den behandling som sker i kreditupplysningsverksamhet bör därför som regel underkastas kravet på konsekvensbedömning. Av artikel 35.7 framgår vad konsekvensbedömningen åtminstone ska omfatta.

Av artikel 35.10 följer dock att en personuppgiftsansvarig som utför en behandling som utgör ett allmänt intresse och har ett rättsligt stöd i en medlemsstats nationella rätt inte alltid behöver genomföra en konsekvensbedömning innan behandlingen påbörjas. För att den personuppgiftsansvarige ska befrias från kravet på att genomföra en konsekvensbedömning krävs dock att lagstiftaren redan genomfört en allmän konsekvensbedömning avseende dataskydd i samband med antagandet av den aktuella rättsliga grunden. En sådan allmän konsekvensbedömning som befriar den personuppgiftsansvarige från kravet på att göra en konsekvensbedömning kan inte anses ha gjorts i detta fall. Datainspektionen anser att det saknas flera faktorer för att en sådan konsekvensbedömning ska anses ha genomförts, särskilt mot bakgrund av att det är oklart vilka personuppgifter som kommer att behandlas, vilka risker detta innebär för de registrerades rättigheter samt att det inte framgår vilka åtgärder som planeras för att hantera riskerna. För det fall att en generell konsekvensbedömning inte genomförs i lagstiftningsarbetet kommer denna skyldighet fullt ut åligga de aktörer som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Datainspektionen anser att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör utföras en generell

konsekvensbedömning, detta särskilt då de överväganden som ska göras vid en konsekvensbedömning i många avseenden sammanfaller med de överväganden som ska göras enligt proportionalitetsbedömningen i artikel 6.3, se under rubriken 5.2 *En fastställd rättslig grund för behandling av personuppgifter*.

5.5 Behandling av känsliga uppgifter och uppgifter om lagöverträdelser

Datainspektionen anser att förbudet i kreditupplysningslagen om behandling av administrativa frihetsberövanden bör tas bort.

Begreppet lagöverträdelser har fått en något annorlunda utformning i dataskyddsförordningen. Dataskyddsutredningen har gjort bedömningen att det inte finns stöd i förordningen för att föreskriva ett förbud mot behandling av personuppgifter om administrativa frihetsberövanden, se SOU 2017:39 s. 192. Datainspektionen anser därför att förbudet i kreditupplysningslagen mot behandling av administrativa frihetsberövanden bör tas bort.

5.7- 5.9 Information till den registrerade, Rättelse och begränsning av behandling och Invändning mot behandling av personuppgifter

Datainspektionen efterfrågar i det fortsatta lagstiftningsarbetet en tydligare analys av nödvändigheten att begränsa rätten till information och rättelse.

Datainspektionen efterlyser en analys av vilken effekt rätten till radering i artikel 17 dataskyddsförordningen får i kreditupplysningsverksamhet.

Datainspektionen efterfrågar ett förtydligande av författningstexten så att det framgår att bestämmelserna utgör begränsningar av de rättigheter som finns i dataskyddsförordningen.

Datainspektionen avstyrker förslaget om att rätten till invändning begränsas.

I förslaget till anpassning av kreditupplysningslagen görs några justeringar för att anpassa den registrerades rätt till information och rättelse till dataskyddsförordningen. Det bedöms dock nödvändigt att behålla vissa bestämmelser som inskränker den registrerades rätt till information och rättelse, till exempel genom att undanta sådana uppgifter som uppenbarligen saknar betydelse för bedömningen av den registrerades vederhäftighet i

ekonomiskt hänseende från rätten till rättelse. Vidare anges att det inte bör införas en möjlighet för den registrerade att invända mot behandlingen.

Enligt artikel 23 dataskyddsförordningen kan de registrerades rättigheter begränsas för vissa angivna intressen under förutsättning att en sådan begränsning sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle. Förordningen lämnar således ett visst utrymme för att inskränka de registrerades rättigheter, men ställer då krav på lagstiftningens utformning och innehåll i enlighet med artikel 23.2.

När det gäller de begränsningar som görs av rätten till information och rättelse saknas en utförlig redogörelse av de bedömningar som ligger till grund för slutsatsen att rättigheterna ska begränsas på sätt som framgår av författningsförslaget. Det är enligt Datainspektionens mening inte visat att de begränsningar som föreslås verkligen är nödvändiga och proportionella på sätt som krävs enligt artikel 23. Det kan dessutom ifrågasättas om det till exempel med hänsyn till Sveriges ekonomiska eller finansiella intressen, vilket är det intresse i artikel 23 som snarast skulle kunna bli aktuellt, är nödvändigt att begränsa de registrerades rätt till rättelse på sätt som sker. Att ha möjlighet att få felaktiga uppgifter rättade torde enligt Datainspektionens mening sällan ha en sådan betydelse för Sveriges ekonomiska eller finansiella intressen att en begränsning är nödvändig.

Om det i det fortsatta lagstiftningsarbetet konstateras att de föreslagna begränsningarna lever upp till kraven i artikel 23, anser Datainspektionen att det i författningsförslagen måste förtydligas att bestämmelserna utgör begränsningar av de aktuella rättigheterna i dataskyddsförordningen. I avsaknad av sådant förtydligande är det annars oklart vilken effekt begränsningen får i praktiken med hänsyn till principen om EU-rättens företräde, vilken redogjorts för under rubriken *5.1 Allmänna utgångspunkter för anpassningen*. För en enskild tillämpare måste det i varje enskilt fall vara tydligt om en bestämmelse utgör en begränsning av en rättighet, eftersom denne annars kan uppfatta dataskyddsförordningens och specialförfattningens regleringar som kompletterande och parallellt tillämpbara. En följd av detta kan till exempel bli att en registrerad begär rättelse såväl enligt kreditupplysningslagen som enligt dataskyddsförordningen.

Datainspektionen konstaterar att det saknas en redogörelse för vilka konsekvenser rätten till radering i artikel 17 i dataskyddsförordningen får i kreditupplysningsverksamhet. Datainspektionen efterfrågar därför att effekterna av denna rättighet analyseras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

När det gäller rätten till invändning anförs i promemorian att den möjligheten kan påverka effektiviteten i kreditupplysningsverksamheten samtidigt som det kan få oförutsedda eller oönskade effekter för den enskilde. Därför görs bedömningen att åtgärden utgör en nödvändig och proportionell begränsning av den registrerades rättigheter (s. 59).

Kreditupplysningsregister innehåller mycket information rörande ekonomiska förhållanden för stora delar av Sveriges befolkning. Ett sådant omfattande register innebär i sig stora integritetsrisker och riskerar att innehålla uppgifter om personer som aldrig avser att söka en kredit eller av annan anledning bli föremål för en ekonomisk riskbedömning. Att onödiga uppgifter behandlas kan principiellt anses gå emot den grundläggande principen om uppgiftsminimering som framgår av artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen. Genom att registrerade även saknar möjlighet att invända mot behandlingen finns det inte heller något sätt för den enskilde att undgå att dennes uppgifter behandlas i registret.

Ett av syftena med dataskyddsförordningen är att förstärka de registrerades rättigheter. Av skäl 7 framgår också att fysiska personer bör ha kontroll över sina egna uppgifter. I promemorian motiveras begränsningen av rätten att göra invändningar till stor del utifrån att det finns en risk för att enskilda som väljer att motsätta sig inte alltid inser nackdelarna med detta. Det kan i sin tur innebära att en person invänt mot behandling och som hamnar i en situation där det finns ett behov av att snabbt kunna vidta åtgärder som kräver en kreditupplysning, t.ex. i samband med separation, sjukdom eller dödsfall, riskerar att nekas att t.ex. hyra en lägenhet (s. 58-59). I vissa fall skulle en invändning inte heller kunna beviljas eftersom befintliga kreditgivare kan ha ett fortsatt behov av att kunna bevaka krediterna (s. 59).

För att en begränsning ska vara möjlig enligt artikel 23 krävs att begränsningen grundar sig på något av de intressen som räknas upp i artikeln. Det framgår inte av promemorian vilket intresse som kan anses motivera begränsningen av rätten att göra invändningar. Det ligger dock nära till hands att anta att det framförallt är skälet i artikel 23.1 e som avses, nämligen att

säkerställa en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse och då särskilt en medlemsstats viktiga ekonomiska eller finansiella intressen. Att en eventuell invändning skulle kunna begränsa den registrerades möjlighet att få en kredit i framtiden saknar dock enligt Datainspektionen betydelse för det intresse som ska säkerställas enligt artikel 23.

Datainspektionen delar inte heller uppfattningen att få som invänder mot behandlingen på förhand beaktar vilka konsekvenser detta kan få när behov uppstår vid framtida oförutsedda händelser (s. 58-59). Det torde istället ligga i linje med dataskyddsförordningen att betrakta den registrerade som fullt kapabel att göra val som avser behandlingen av dennes egna personuppgifter. Det kan dock ligga i verksamhetsutövares eget intresse att i högre grad än tidigare tydligt informera de registrerade om vilka konsekvenser deras beslut kan få. En möjlighet att invända innebär inte heller att den registrerade måste välja mellan att antingen vara registrerad i kreditupplysningsregister eller inte förekomma hos några kreditupplysningsföretag alls. Den registrerade, som måste rikta en invändning mot vart och ett av de kreditupplysningsföretag som behandlar dennes uppgifter, får istället makt att själv bestämma vilka aktörer som ska få behandla dennes personuppgifter.

Att behandling i vissa fall kan behöva fortsätta trots invändning från den registrerade utgör en omständighet som beaktats i dataskyddsförordningen. En personuppgiftsansvarig som kan påvisa tvingande berättigade skäl som väger tyngre än den registrerades intressen får enligt artikel 21 i dataskyddsförordningen fortsätta att behandla personuppgifterna.

Datainspektionen anser sammanfattningsvis att det inte av promemorian framgår att begränsningen av rätten att göra invändningar utgör en nödvändig och proportionell åtgärd för att säkerställa något av de intressen som framgår i artikel 23. En möjlighet att göra invändningar kan enligt Datainspektionen antas förbättra den registrerades ställning och ge denne mer makt över sina egna personuppgifter inom kreditupplysningsområdet. Datainspektionen avstyrker därför förslaget att begränsa registrerades rätt att invända mot behandling.

5.11 Överföring av personuppgifter till tredje land

Datainspektionen avstyrker förslagen om överföring till tredje land i 10 § lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention och 5 § förordningen (2011:704)
--

med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning och 2007 års Haagkonvention i dess nuvarande utformning.

Det finns sedan tidigare undantag från förbudet mot överföring till tredje land i de ovan nämnda förordningarna. För att säkerställa om undantagen är förenliga med dataskyddsförordningen är det dock nödvändigt att finna stöd i en artikel som möjliggör sådana nationella regleringar.

Av artikel 49.1 d dataskyddsförordningen framgår att överföring till tredje land kan vara tillåtet om överföringen är nödvändig av viktiga skäl som rör allmänintresset. Det framgår vidare av artikel 49.4 att allmänintresset ska vara erkänt i unionsrätten eller i den nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Att själva allmänintresset kan erkännas av nationell rätt framgår således direkt i artikeln. Enligt Datainspektionens bedömning saknas det dock i artikel 49.1 d en möjlighet att i nationell rätt generellt tillåta överföring till tredje land på sätt som föreslås (s. 61). En personuppgiftsansvarig som vill föra över uppgifter till tredje land med stöd av denna punkt måste alltid försäkra sig om att förutsättningarna för överföringen är uppfyllda.

Möjligheten till nationell reglering med hänsyn till viktiga allmänintressen finns istället i artikel 49.5. Enligt denna artikel krävs dock att det i den nationella rätten fastställs gränser för överföringen av specifika kategorier av personuppgifter till ett tredje land eller en internationell organisation. Medlemsstaterna ska också underrätta kommissionen om sådana bestämmelser. Mot bakgrund av att förslagen om överföring till tredje land inte kan anses uppfylla dessa krav avstyrker Datainspektionen förslagen i dess nuvarande utformning.

Enligt artikel 96 i dataskyddsförordningen framgår att vissa internationella avtal som rör överföring av personuppgifter till tredjeländer ska fortsätta gälla. Datainspektionen har inte i detta yttrande tagit ställning till om Haagkonventionen utgör ett sådant avtal som avses i artikel 96.

5.12- 5.14 Tillsyn, Straff och vite och Skadestånd

Datainspektionen efterfrågar i det fortsatta lagstiftningsarbetet en tydligare redogörelse av vilka konsekvenser som kreditupplysningslagens bestämmelser om besvär, tillsyn, straff, vite och skadestånd får i praktiken.

Datainspektionen delar bedömningen att det inte finns några formella hinder mot att särskilt reglera frågor om tillsyn, straff, vite och skadestånd i kreditupplysningslagen. För att bestämmelserna ska behållas bör det dock även analyseras om det är lämpligt mot bakgrund av de praktiska konsekvenser de olika reglerna kan leda till.

Kreditupplysningslagen är avsedd att innehålla många bestämmelser om personuppgiftsbehandling, där förhållandet till dataskyddsförordningen skiljer sig åt på betydande sätt. Vissa bestämmelser förtydligar förordningen, andra begränsar tillämpningen och en tredje kategori hänvisar till förordningen. De första två typerna av bestämmelser kommer sannolikt att omfattas av kreditupplysningslagens bestämmelser om bland annat straff och vite. För den sistnämnda kategorin kommer dock endast dataskyddsförordningens sanktionsbestämmelser att gälla.

Datainspektionen ser stora risker att dessa parallella regelverk kan medföra tillämpningssvårigheter i det enskilda fallet och i vissa fall leda till oönskade konsekvenser. För att en straffbestämmelse ska aktualiseras måste det vara tydligt att den berörde aktören har brutit mot någon av de straffsanktionerade bestämmelserna i kreditupplysningslagen och inte någon av artiklarna i dataskyddsförordningen, där lagstiftaren valt att inte införa några straffsanktioner. Samma problem aktualiseras när det gäller Datainspektionens möjlighet att förelägga vite. Ett exempel på skillnader som kan uppkomma är om ett kreditupplysningsföretag lämnar en osann uppgift i ett registerutdrag. Förfarandet är endast straffbart om den osanna uppgiften förekommer i ett registerutdrag som avser juridiska personer, och därför i sin helhet regleras av kreditupplysningslagen. Är det fråga om en osann uppgift i ett registerutdrag för en fysisk person gäller dock istället dataskyddsförordningens bestämmelser om administrativa sanktionsavgifter.

En annan skillnad gäller frågan om hur beslut ska överklagas. Av kreditupplysningslagen 23 § följer att Datainspektionens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten krävs endast om beslutet avser föreläggande av vite. Av dataskyddsutredningens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning 8 kap. 4 § följer dock istället att prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten alltid krävs när det gäller tillsynsmyndighetens beslut enligt dataskyddsförordningen.

Justitiekanslern får vidare överklaga Datainspektionens beslut enligt kreditupplysningslagen, men inte enligt dataskyddsförordningen.

Med hänsyn till att olika delar av kreditupplysningsverksamheten regleras i dataskyddsförordningen och kreditupplysningslagen är det Datainspektionens uppfattning att tillsynsåtgärder på området ofta kommer att aktualisera frågor i de båda regelverken samtidigt. För att undvika tillämpningssvårigheter kan det därför finnas skäl att utforma bestämmelserna så att såväl tillsynsbefogenheter som sanktionsbestämmelser överensstämmer så långt det är möjligt. Av samma anledning bör reglerna om besvär vara likalydande. Datainspektionen efterfrågar därför i det fortsatta lagstiftningsarbetet en tydligare redogörelse av vilka konsekvenser som kreditupplysningslagens bestämmelser om besvär, tillsyn, straff, vite och skadestånd får i praktiken.

Detta yttrande har beslutats av ställföreträdande generaldirektören Hans-Olof Lindblom efter föredragning av juristen Evelin Palmér. Vid den slutliga handläggningen har även enhetschefen Catharina Fernquist och avdelningsdirektören Hans Kärnlöf deltagit.

Hans-Olof Lindblom

Evelin Palmér